

THỜI SỰ TÔN GIÁO

VẤN ĐỀ TRANG PHỤC CỦA PHỤ NỮ ISLAM GIÁO Ở NƯỚC PHÁP

NGUYỄN VĂN DŨNG (*)

Vấn đề trang phục, mà cụ thể ở đây là khăn trùm đầu, che mặt (paranja) của phụ nữ Islam giáo ở nước Pháp vẫn đang là một vấn đề nóng, nhưng xem ra đạo luật cấm những người phụ nữ này đội khăn trùm đầu, che mặt ở nơi công cộng sẽ không được thực hiện và thay vào đó sẽ là “những quy định khắt khe”. Rất có thể những quy định này còn mạnh hơn cả sự cấm đoán của một đạo luật. Trong khi đó, những cuộc tranh luận của người Pháp xung quanh vấn đề trang phục của phụ nữ Islam giáo nói riêng và vấn đề phô trương những biểu tượng tôn giáo nơi công cộng nói chung đang vượt ra khỏi vấn đề đội khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo, đeo thánh giá của tín đồ Kitô giáo, đội mũ chỏm đầu của đàn ông Do Thái giáo. Vấn đề đụng chạm tới ở đây là những cơ sở nền tảng của thiết chế xã hội, vì vậy cuộc tranh luận không chỉ được sự quan tâm rộng rãi ở chính nước Pháp mà nó còn vượt ra khỏi phạm vi của nước này.

Một Ủy ban đặc biệt của Quốc hội Pháp gồm 32 nghị sĩ đã được thành lập vào mùa hè năm 2009 để xem xét vấn đề này. Ủy ban đã đi đến kết luận rằng, sự cấm đoán hoàn toàn việc đội khăn trùm

đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo đã dẫn tới một ấn tượng xấu trong xã hội Pháp và trên thực tế không thể thực hiện được. Một số chuyên gia pháp luật còn chỉ ra rằng, sự cấm đoán như vậy thậm chí có thể được xem như là một hành vi chống lại Hiến pháp.

Chủ tịch Ủy ban, Nghị sĩ - đảng viên Đảng Cộng sản Pháp, Andre Guerin đã phải miễn cưỡng thừa nhận rằng, cần phải từ bỏ kế hoạch đưa ra một đạo luật cấm việc đội khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo ở nước này. Một đạo luật, nếu được thông qua, thì nội dung chủ yếu của nó phải khẳng định quyền tự do và quyền tự quyết của phụ nữ, còn việc chống lại loại trang phục che kín mặt của phụ nữ Islam giáo sẽ được thực hiện trên cơ sở những quyết định hành chính. Cách đây không lâu, cảnh sát Pháp đã không cho phép một nhóm phụ nữ Islam giáo đội khăn trùm đầu, che mặt vào họp Quốc hội. Đã xảy ra trường hợp một phụ nữ người Maroc bị từ chối không cho nhập quốc tịch Pháp chỉ vì người này đội khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo.

Đặc biệt, Ủy ban này đã xem xét một vấn đề rất cụ thể - đó là loại khăn trùm

*. TS., Viện Nghiên cứu Tôn giáo.

đầu của phụ nữ Islam giáo không chỉ che mặt mà còn che toàn bộ thân thể người phụ nữ từ đầu đến chân. Cảnh sát Pháp đã đưa ra một con số thống kê rất chi tiết, theo đó, trên toàn nước Pháp chỉ có 367 phụ nữ dùng loại trang phục này. Nhưng theo một số liệu khác, con số này lên tới trên một nghìn người. Trong số các dân tộc theo Islam giáo, loại trang phục này chủ yếu được dùng ở Afganistan và Ả-rập Xê-út. ở nước Pháp có tới 10% dân số, tức khoảng hơn 5 triệu người đến từ các nước Islam giáo hoặc con cháu của họ được sinh ra trên đất Pháp. Nhưng những người này chủ yếu đến từ các nước Bắc Phi, nơi trang phục của phụ nữ có phần nhẹ nhàng hơn. Khăn trùm kín người không thật phổ biến lắm.

Vậy thì vấn đề này được đặt ra để làm gì? Tất nhiên vấn đề không phải ở những cái khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo. Chúng được nêu ra nhằm những mục đích chính trị khác. Đó là những cuộc tranh luận gay gắt đang diễn ra ở nước Pháp hiện nay, theo đó, trong một xã hội mọi người cần được sống yên bình với những sự khác nhau về quan điểm triết học, tôn giáo, văn hóa và có như vậy xã hội mới phát triển.

Ngay trước khi Ủy ban nói trên của Quốc hội Pháp họp về vấn đề khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo, Tổng thống Pháp Nicolas Sarkozy đã có bài phát biểu, trong đó, một lần nữa ông khẳng định rằng, khăn trùm đầu, che mặt của phụ nữ Islam giáo không có chỗ đứng ở một nước như nước Pháp. Tổng thống Nicolas Sarkozy, người đại diện cho đảng trung hữu Liên minh vì Phong trào Nhân dân (UMP), muốn nói tới hai thế

kỉ của nền dân chủ Pháp với nguyên tắc laicite - nguyên tắc tách Giáo hội khỏi Nhà nước, một nguyên tắc của chủ nghĩa thế tục với cách lí giải khắt khe nhất. Tư tưởng này có nguồn gốc từ cuộc đấu tranh chống lại sự thao túng của Giáo hội Công giáo trong và sau cuộc Đại cách mạng Pháp. Năm 1905 laicite được thể hiện thành luật. Nhưng trong điều kiện nước Pháp hiện nay, khi mà dân cư theo Islam giáo đang ngày càng giảm sút ở nước này thì laicite được các nhà chính trị cũng như các nhà hoạt động xã hội cả cánh hữu lẫn cánh tả coi là công cụ quan trọng để bảo vệ sự thống nhất quốc gia.

Năm 2004, Quốc hội Pháp đã thông qua với đa số phiếu áp đảo quyết định cấm nữ sinh Islam giáo đội khăn trong các trường học ở nước này. Quyết định này liên quan tới không chỉ các biểu tượng Islam giáo mà còn liên quan tới biểu tượng Kitô giáo, Do Thái giáo, Sikh giáo và các tôn giáo khác. Đạo luật đã được cả các đảng cánh tả và cánh hữu ủng hộ, chỉ có Mặt trận Dân tộc cực hữu phản đối.

Lệnh cấm trên đã được thực hiện một cách có hiệu quả, một phần bởi vì các nữ sinh Islam giáo không muốn đội khăn như những bà già. Một nghiên cứu được tiến hành trong năm 2009 cho thấy rằng, lệnh cấm này đã được tất cả các trường học ở Pháp tuân thủ. Hơn thế nữa, nó còn nhận được sự ủng hộ của đông đảo tín đồ Islam giáo ở nước này.

Chiến dịch mới chống lại trang phục trùm đầu, che mặt của người phụ nữ Islam giáo ở nước Pháp lần này lại là một việc hơi khác. Tổng thống Pháp Nicolas Sarkozy không chỉ muốn người phụ nữ

Islam giáo ở Pháp bỏ khăm trùm đầu, che mặt. Ông dự tính sẽ tiến hành cuộc thảo luận toàn dân trong vòng 4 tháng với chủ đề: “Thế nào là một người Pháp”. Trong bài phát biểu của mình Tổng thống Nicolas Sarkozy đã nói tới sự cần thiết nhận thức được mình thuộc về một nền văn minh vĩ đại, một nền văn hóa vĩ đại, thấm nhuần được giá trị và truyền thống của nó. Cuộc thảo luận sẽ kết thúc bằng một cuộc hội thảo được tổ chức ngay trước khi diễn ra cuộc bầu cử khu vực ở Pháp vào tháng 3 năm 2010.

Trong cuộc bầu cử tổng thống ở Pháp năm 2007, quan điểm cứng rắn trong việc giải quyết vấn đề trang phục của phụ nữ Islam giáo đã làm cho Nicolas Sarkozy nhận thêm được nhiều phiếu bầu từ phía những người mà đáng lẽ ra họ phải ủng hộ Mặt trận Dân tộc cực hữu. Trong cuộc bầu cử vào Nghị viện Châu Âu năm 2009, lần đầu tiên sau 30 năm đảng cánh hữu ở Pháp đã giành chiến thắng, sự kiện này cũng liên quan tới quan điểm về vấn đề Islam giáo của Liên minh vì Phong trào nhân dân (UMP), đảng trung hữu của Nicolas Sarkozy.

Trong bài phát biểu của mình vào tháng 11 năm 2009 tại điện Elysee, Tổng thống Pháp Nicolas Sarkozy đã nói về những lí tưởng cộng hoà, về sự bảo vệ nền văn minh vĩ đại của Pháp. Ông nói rằng, nước Pháp không đòi hỏi những công dân của mình phải từ bỏ lịch sử dân tộc, văn minh dân tộc của họ. Nhưng nước Pháp đòi hỏi họ gắn số phận của mình với số phận của nước Pháp, chia sẻ với lịch sử Pháp, với văn minh Pháp. Nước Pháp - đó không phải là đất nước hẹp hòi của những cộng đồng và những cá nhân. Trở

thành người Pháp - điều đó có nghĩa là tiếp nhận một hình thức nhất định của văn minh, của những giá trị và những phong tục. Để mọi người không còn nghi ngờ về lập trường của mình về vấn đề này, từ đó dẫn đến hiểm họa, Nicolas Sarkozy bổ sung thêm: “Nước Pháp - đó là một đất nước mà ở đấy những người phụ nữ được tự do. Nước Pháp - đó là một đất nước mà ở đấy Giáo hội tách khỏi Nhà nước và của niềm tin mỗi người đều được tôn trọng”⁽¹⁾.

Nicolas Sarkozy nói rằng, cũng giống như trong những năm Chiến tranh Thế giới II, nước Pháp giờ đây có thể mất “linh hồn của mình” nếu người Pháp không đấu tranh vì nó. Ông nói: “Tôi không muốn ở nước Pháp lại có những khu vực giống như Kabul hay Teheran”⁽²⁾.

Những người thích phê phán và hay giễu cợt đã đánh giá bước chuyển của Nicolas Sarkozy về phía “các giá trị dân tộc” giống như một thủ đoạn chính trị khôn khéo. Ông đã chuyển hướng sự quan tâm của xã hội từ các vụ scandals trong chính phủ của mình và kết quả là uy tín của ông bị sụt giảm xuống dưới 40%, sang vấn đề trang phục của phụ nữ Islam giáo và với chủ đề này ông đã nhanh chóng giành lại điểm. Đảng cánh hữu không chỉ giành lại cương lĩnh “dân tộc” từ những người thuộc cánh hữu, mà còn gây áp lực mạnh mẽ giữa những người thuộc cánh tả. Những người theo chủ nghĩa tự do ở Pháp đã từ lâu bị sa lầy một cách tuyệt vọng vào sự bất đồng ý

1. Trích theo: http://Religion.ng.ru/events/2009-11-25/1_paranja.html

2. Trích theo: http://Religion.ng.ru/events/2009-11-25/1_paranja.html

kiến về vấn đề làm cách nào với hội nhập văn hóa - tộc người. Andre Guerin, đảng viên Đảng Cộng sản Pháp, người kiên quyết chống lại sự phân biệt đối xử với biểu tượng Islam giáo thì cho rằng trang phục trùm đầu, che mặt của người phụ nữ Islam giáo ở nước Pháp đó là “cổ quan tài biết đi” và là “nhà tù di động”³⁾. Còn theo lời người lãnh đạo Đảng Xã hội Pháp, Martine Aubry, việc cấm trang phục Islam giáo sẽ dẫn tới chỗ buộc người phụ nữ Islam giáo phải ngồi ở nhà.

Còn đối với tín đồ Islam giáo ở nước Pháp, những người cho rằng đức tin của họ là “đức tin mở” thì giữa họ không có được ý kiến thống nhất về vấn đề này. Chỉ có khoảng 5 nghìn tín đồ thuộc giáo phái Salafism, một trong số các giáo phái khác nhau của Islam giáo, đến từ Ả-rập Xê-út ủng hộ việc phụ nữ Islam giáo đội khăn trùm đầu, che mặt. Người đứng đầu Hội đồng về các vấn đề Islam giáo, Mohammed Moussaoui, đã phát biểu chống lại mọi sự cấm đoán, nhưng người đứng đầu Đại giáo đường Paris, Dalil Bubaker, lại bày tỏ sự ủng hộ chiến dịch này.

Nhiều người Pháp cho rằng, những bài phát biểu gần đây của Nicolas Sarkozy cho thấy vị tổng thống của họ đã chuyển mạnh sang lập trường cánh hữu. Song sự việc lại không đơn giản như vậy. Nicolas Sarkozy nổi tiếng là người tôn thờ mô hình kinh tế xã hội Anh - Mỹ, hay như người Pháp thường nói, đó là mô hình kinh tế xã hội “Anglo-Saxon”. Với sự năng động của mô hình này, với chủ nghĩa tự do kinh tế (Economic Liberalism) người ta luôn sẵn sàng dựa vào chính sức lực của mình để thực hiện những bước đi mạo hiểm trong mọi công việc chứ không chịu ngồi chờ sự trợ giúp

và sự bảo vệ của nhà nước. Đó là những lí tưởng liên quan tới đạo Tin Lành ở Âu - Mỹ. Nhưng ở đây có một sự khác biệt, nó liên quan tới tư tưởng được chấp nhận ở nước Anh và một số quốc gia Châu Âu khác. Đó là cách tiếp cận “đa văn hóa” (“Multicultura”) đối với sự cộng tồn của các nhóm tôn giáo và tộc người khác nhau trong xã hội. Khi mỗi nhóm tôn giáo hay tộc người bày tỏ nét đặc thù của mình thì không những không gây ra phản ứng tiêu cực mà còn được khuyến khích. Còn ở Pháp, tính tôn giáo và tính dân tộc được coi là việc riêng của mỗi người.

Ở nước Pháp và cả ở nhiều nước khác người ta chê cười Nicolas Sarkozy, bởi vì họ cho rằng, những lời bài phát biểu của ông nhằm bảo vệ “các giá trị dân tộc” là những lời khoa trương quá đáng. Quan điểm của ông dựa vào chủ nghĩa thế tục cộng hòa (republican Secularism) - một chính sách nhà nước gây chia rẽ mạnh mẽ trong quần chúng nhân dân Pháp.

Một số liệu thăm dò dư luận liên quan tới chiến dịch của Tổng thống Nicolas Sarkozy được công bố trong những ngày Le Parisien cho thấy: 60% những người được hỏi, trong số đó một nửa là những người thuộc các đảng cánh tả, đã ủng hộ Nicolas Sarkozy và coi Laïcisme (chủ nghĩa tục hoá) là một trong những nhân tố quan trọng nhất của sự đồng nhất dân tộc. Quan niệm của Pháp khác với quan niệm của nhiều nước khác về vấn đề biểu tượng tôn giáo. Người Pháp cho rằng sự phô trương các biểu tượng tôn giáo không phải là sự đảm bảo cho quyền bình đẳng đức tin tôn giáo, mà ngược lại, để đảm

3. Theo: <http://Religion.ng.ru/events/2009-11-25/1-paranja.html>

bảo cho sự bình đẳng này cần phải che giấu chúng đi. Trong khi đó, ở nhiều nước khác nhạy cảm chính trị và đa dạng văn hóa được lí giải như sự khuyến khích những sự khác biệt. Nữ nhà báo Pháp, Agnes Poirier, đã từng viết như sau: “Đối với tôi, tôi kiên quyết ủng hộ những quan điểm cánh tả, bảo vệ chủ nghĩa thế tục là phương thức duy nhất đảm bảo sự đa dạng văn hóa và sự thống nhất dân tộc. Cái này thiếu cái kia là không thể được. Tuy nhiên, khi tôi ngồi trên chuyến tàu Eurostar và đi tới London, bỗng nhiên tôi cảm thấy mình là người xa lạ giữa những người của mình. Điều kinh hoàng của tôi là những người bạn Anh lại coi quan điểm trên là cực kì hữu khuynh”⁴).

Tại nước Anh, theo số liệu của một cuộc thăm dò dư luận gần đây, có tới 77% số người được hỏi phản đối việc cấm mặc trang phục của phụ nữ Islam giáo. Còn ở Vương quốc Đan Mạch và Vương quốc Bỉ, trong các cơ quan chính quyền đã có cả những phụ nữ đại diện cho cộng đồng Islam giáo mặc trang phục trùm đầu, che mặt.

Lâu nay, ở nước Anh và nhiều nước Châu Âu khác người ta coi kinh nghiệm của Pháp trong việc giải quyết những vấn đề dân tộc - tôn giáo là một sai lầm, một sự thụt lùi so với trào lưu chung. Nhưng những sự kiện đang diễn ra hiện nay, sự kéo dài cuộc chiến tranh ở Afganistan và những vụ khủng bố đang liên tục diễn ra ở các khu vực khác nhau trên thế giới, đã buộc nhiều người phải suy nghĩ lại vấn đề này. Người ta bắt đầu nói tới khủng hoảng, thậm chí nói tới sự kết thúc tính đa dạng văn hóa.

Gánh nặng của Tổng thống Barack Obama cũng chính là việc giải quyết mối quan hệ với thế giới Islam giáo. Trong bài phát biểu của mình tại Cairo, Ai Cập ngày 4 tháng 6 năm 2009, Tổng thống Hoa Kỳ đã phê phán quan điểm của Pháp trong việc giải quyết vấn đề trang phục của phụ nữ Islam giáo. Ông nói rằng, nhà nước không cần chỉ cho người dân phải ăn mặc như thế nào. Barack Obama nói một câu mà sau này trong lần gặp gỡ với Nicolas Sarkozy ông đã nhắc lại: “Người phụ nữ đội khăn trùm đầu hoàn toàn không thua kém người phụ nữ khác” và “việc áp đặt thứ trang phục mà người phụ nữ Islam giáo cần phải mặc” là điều không thể chấp nhận được⁵).

Trong khi đó Christopher Hitchens, nhà báo nổi tiếng ở Mỹ, người được tạp chí Forbes xếp vào số 25 nhà báo theo chủ nghĩa tự do có uy tín nhất tại Hoa Kỳ, trong một bài báo mới đây đã trực tiếp kêu gọi Tổng thống Barack Obama hãy theo gương nước Pháp cấm phụ nữ Islam giáo đội khăn trùm đầu, che mặt.

Xem ra vấn đề biểu tượng tôn giáo nói chung, trang phục của phụ nữ Islam giáo nói riêng với sự đồng nhất dân tộc vẫn chưa tìm được tiếng nói chung không chỉ ở nước Pháp và việc giải quyết nó không thuần túy chỉ ở khía cạnh tôn giáo, mà còn ở khía cạnh nhạy cảm chính trị./.

4. Theo: <http://Religion.ng.ru/events/2009-11-25/1-paranja.html>

5. Theo: <http://Religion.ng.ru/problems/2009-07-01/6-Obama.html>